

De samenleving heeft minstens zoveel schuld als Harvey Weinstein zelf

Maartje Laterveer is journalist en publicist.

Harvey Weinstein zit achter de tralies. Ik maak als feminist vast een dansje op mijn bezemsteel, zullen sommigen nu denken. Maar nee. Eerlijk gezegd laat het nieuws me tamelijk onverschillig. Ik verkneukel mezelf niet bij het beeld van de onbemande rollator die als trofee naar buiten werd gerold bij de rechtbank. Ik leef mee met de vrouwen die door Weinstein zijn aangerand of verkracht, maar of de man nu vijf of negenentwintig jaar de gevangenis in gaat, zal me worst wezen.

Natuurlijk, het is goed dat Weinstein schuldig is bevonden. Baanbrekend ook. Het is een teken dat vrouwen serieus genomen worden als ze zeggen dat ze zijn gedwongen tot seks. En dat je zelfs als machtig en rijk man niet meer wekomt met seksueel geweld. Het werd tijd. Maar een echt revolutionaire verandering zie ik niet. Want ook al is Weinstein schuldig bevonden aan verkrachting en aanranding, de jury achtte zijn schuld niet bewezen op de twee ernstigste beschuldigingen: dat hij een 'seksueel roofdier' zou zijn en dat zijn handelwijze zou passen in een patroon. Dat waren juist de beschuldigingen waar het om ging.

De persoon Weinstein is helemaal niet interessant. Wat hij vertegenwoordigt wel: het patroon van seksueel grensoverschrijdend gedrag van — meestal — mannen jegens — meestal — vrouwen. Dat patroon bestaat, daarvan getuigen alleen al de miljoenen verhalen van vrouwen die de hashtag MeToo opriep.

Dat patroon werd niet alleen in stand gehouden door de filmproducent, zijn entourage of de advocaten die de vrouwen zwijgovereenkomsten lieten ondertekenen. Het werd in stand gehouden door de hele samenleving. Hierin regeren hardnekkige structuren die maken dat vrouwen worden gezien als prooi en allereerst worden beoordeeld op hun seksuele aantrekkingskracht. Dat mannen jagers zijn die nu eenmaal hun ogen niet in hun zak hebben en soms misschien een grens overschrijden, maar je kunt het ze niet kwalijk nemen, want testosteron. Zo zijn we het kennelijk volstrekt normaal gaan vinden dat vrouwen niet de straat of de werkvloer op kunnen zonder het risico te lopen te worden beloerd, betast, benaderd met onzedelijke voorstellen of erger. Zo zijn de *ways of the world*, ook al is inmiddels wetenschappelijk aangetoond dat de man helemaal geen testosteronbom is met een

ILLUSTRATIE: MAX KISMAN VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

libido dat gestild moet worden.

Dit patroon wordt versterkt door de ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen en door wat socioloog Mark van Ostaïen in zijn boek *Wij zijn ons* een 'masculiene outputcultuur' noemt: een competitieve werkcultuur waarin het draait om prestaties, kwantiteit in plaats van kwaliteit. Zo'n werkcultuur creëert leiders die geen nee of kritiek dulden (want oppositie zorgt voor vertraging) en die teams om zich heen verzamelen die hen verafgoden. Zo scheidt ze de voorwaarden voor normoverschrijdend gedrag van mannen die zich onaantastbaar wanen in hun machtige positie, en zich gerechtigd voelen vrouwen als lustobject te benaderen.

Door dit vonnis zijn mannen niet langer onaantastbaar. Maar die maatschappelijke patronen zijn nog niet veranderd en dat zal met dit vonnis ook niet snel gebeuren. Nu Weinstein is vrijgesproken van het roofdierschap en zijn misbruik niet wordt gezien als een patroon, ontslaat dat de maatschappij van de verplichting een hoognodig debat te voeren. We kunnen Weinstein zien als een extreem geval. Niemand hoeft zich met hem te identificeren, geen man is zo'n monster als die sjokkende viespeuk met zijn rollator aan

wiens gezicht je bijna kunt zien dat hij niet deugt. Dus zal geen man of vrouw zich nog geroepen voelen het eigen gedrag onder de loep te nemen en belangrijke vragen te stellen. Waarom kon Weinstein zo veel vrouwen aanranden en verkrachten? Waarom hebben veel van die vrouwen hem niettemin kussend bedankt op diverse podia? Waarom zijn niet al die vrouwen onderdeel van de rechtszaak? Waarom zijn het bijna altijd mannen die zich vergrijpen aan vrouwen? En waarom schikken veel vrouwen zich hiernaar?

Om hun carrière veilig te stellen, sneren sommigen. Maar wie zich ook maar enigszins verdiept in bijvoorbeeld de slachtoffers van Weinstein, weet dat het alternatief vele malen angstwekkender was dan het opgeven van een Hollywooddroom. Weinsteins toorn betekende een vernietiging van je reputatie op alle fronten. Die macht had hij niet alleen omdat hij de belangrijkste filmbons in de industrie was, maar ook omdat hij de samenleving achter zich wist: wie klaagt over seksuele intimidatie, aanranding of verkrachting wordt allereerst zelf onder het vergrootglas gelegd. Lieg je niet om geld los te peuteren? Waarom zei je geen nee, heb je niet gevochten, ben je niet weggerend? Wat had je aan en hoeveel

had je gedronken? Heb je er niet zelf om gevraagd? En trouwens, hoe erg kan het zijn? Kennelijk vinden we het moeilijk te geloven dat mannen soms echt seksuele grenzen overschrijden en daarbij verregaande schade aanrichten, ook al zijn er talloze verhalen die dit bevestigen.

Megan Twohey, een van de twee New York Times-journalisten die Weinstein ontmaskerden, zei toen ik haar interviewde: 'Wat ook het vonnis zal zijn, het is een vergissing dat te zien als het definitieve bewijs van zijn schuld of onschuld.' Ik voeg hieraan toe: het is ook een vergissing dit te zien als het definitieve bewijs van de schuld of onschuld van ons als samenleving. Met dit vonnis wordt de samenleving gevrijwaard van alle aansprakelijkheid. We kunnen allemaal onze handen in onschuld wassen. Mannen weten nu dat ze niet meer wegkomen met aanranding of verkrachting.

Maar een samenleving waarin mannen weten dat ze niet wegkomen met seksueel geweld is niet genoeg. Ik wil leven in een samenleving waarin mannen respect hebben voor vrouwen en het simpelweg niet in hun hoofd halen ons te zien als louter lichamen waarmee ze mogen doen en laten wat ze willen.

Waarom hebben veel van die vrouwen Weinstein niettemin kussend bedankt op diverse podia?